

MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ (1852-1919)

Alkonyat, 1911-1913 körül

Olaj, vászon, 72,5x99,5 cm

Jelezve jobbra lent: Mednyánszky .... (ajánlás töredék)

Kezdő ár: 9 000 000 Ft / 28 125 EUR

Becsérték: 15 000 000 – 18 000 000 Ft

Estimated value: 46 875 – 56 250 EUR

AUKCIONÁLVA:

■ Báv 45. aukció, 191. tétel (*Alkonyati táj* címen)

PROVENIENCIA:

■ dr. Fenyvessy Károlyné (Budapest),

■ majd német magángyűjteményben (1978)

KIÁLLÍTVA:

■ Panama-Pacific International Exposition,
Palace of Fine Arts. San Francisco, 1915. 395.
kép (*Sunset* címen)

Mednyánszky

1. Az *Alkonyat* hátoldala
a "Panama-Pacific" kiállítási cédulájával

„Ez a kiállítás nem lesz aféle elcsépeelt világhiállítás, hanem az eddigi kiállítás rendezésektől lényegesen különbözni fog. Mindenekelőtt azt állítják a sanfranciscóiak, hogy az ünnepség – mert annak tekintik a kiállítást – czélja egészen sajátos és különleges. A többi kiállítások – azt mondják – retrospectívek voltak, a multat ünnepelték. (...) A sanfranciscói kiállítás a jövő ünnepe. Rendezésének ünnepi jellege lesz. Más városokban a látogató nagyjában és egészében hétköznapot talált és csak bizonyos helyeken volt az asztal ünnephez terítve. Sanfranciscóban az egész város ünnepi tér lesz. A kiállításlátogatók már a Market Street bejáratánál, a hová a világ legnagyobb vasúti hálózata torkollik és nap- nap után az utazók ezrei érkeznek, a kiállítás kapuit lelik. A 120 láb széles Market Streetet két mértföld hosszúságban via triumphalisszá változtatják át, a melyet nappal virágfüzerek és lobogók, éjjel pedig pazar világítás díszít. Hidak hálózák be az utat, hogy egyfelől építészeti díszítsék, másfelől, hogy a járókelők közlekedését megkönnyítsék. (...) Érdekessége a kiállításnak, hogy rendkívül sokáig fog tartatni.”¹

„Harminckét idegen nemzet vesz részt a Panama- kiállításán. A kiállítás méretei felülmúlnak minden eddigi világhiállítást. Mulatóhelyekre eddig tiz millió dollárt adtak össze. Tizennégy emeletes házat építenek az élelmiszerek beraktározására. Allékat, virágutakat, erdőket, parkokat építenek. Érdekes és a mire még példa nem volt, az európai hatalmak haderejük bemutatására felvonultatják egy-egy katonai csapatukat. Anglia, Németország, Franciaország, Ausztria-Magyarország, Dánia, Olaszország, Belgium, Portugália, Spanyolország, Svédország, Norvégia, Svájc, Hollandia és az Egyesült-Államok katonai csapatai jönnek össze. A megnyitás éjjelén a kikötőben a különféle nemzetek hadihajói gyülekeznek. A kiállítás építkezése erősen közeledik a befejezés felé. Már most is valóságos népvándorlás van a kiállítási területre. Igen sok mérnök és turista jött el eddig is, hogy megnézze a mérnöki és az építészeti tudomány remekműveit.”²

A Panama – Pacific International Exhibition című világhiállítást a Panama-csatorna megnyitásának alkalmából rendezték 1915-ben. A fent idézett két riport jól mutatja, milyen lelkesen üdvözölte a hazai sajtó az expó grandiózus terveit, holott ekkor még javában zajlott az építkezés. Az éveken át tartó, lázas készülődésnek és látványos beruházásoknak köszönhetően nem csupán az 1906-os földrengés által porig rombolt San Franciscót hozták helyre, hanem egy újabb város született, amelyet rövidesen mint *City of Jewel*, azaz a *kincsek városaként* emlegettek.³ A szervezők a technikai és építészeti újítások mellett a képzőművészetre is nagy hangsúlyt fektettek, és a háborús körülmények ellenére Európából, így Magyarországról is jelentős mennyiségű műtárgyat kölcsönöztek. Barki Gergely kutatása szerint összesen 76 magyar festő, 44 grafikus és 12 szobrász szerepelt a kiállításán, együttesen mintegy 500 műtárggyal, így a Panama-Pacific tárlat tekinthető a magyar festészet első reprezentatív bemutatkozásának a tengerentúlon.⁴ A rendezvény végül beváltotta a hozzá fűzött reményeket: „a kiállítás látogatottsága eddig minden várakozást felülmúlt. Az amerikaiak, akik nem mehetnek Európába, valósággal özönlének a sanfranciscói világhiállításra. Eddig naponta átlagosan

55.000 látogatója volt a kiállításnak és már május közepén elérte a látogatók száma az öt milliót.”⁵ A tárlat európai anyagának, ezen belül a magyar szekció művészeti anyagának felkutatásában és összeválogatásában jelentős szerepe volt Johan Nilsen Laurvik (1877–1953) norvég származású műkritikusnak. Nem volt könnyű dolga: az első világháború kitérése miatt minden diplomáciai képességét és kapcsolatait latba kellett vetnie ahhoz, hogy összegyűljön a kiállításra szánt anyag. A nehézségekről Laurvik is beszámolt az amerikai sajtónak.⁶ Elmondása szerint komoly kampány folyt az ellen, hogy a Monarchiával szemben álló területre vigyenek ki ilyen fontos műalkotásokat, de befolyásos barátainak köszönhetően végül siker koronázta erőfeszítéseit. A legnagyobb segítséget Andrassy Gyula gróf jelentette számára, aki maga is 30 festményt kölcsönzött a tárlatra, valamint összeismertette Laurvikot a kor legnagyobb gyűjtőivel. Az említett újságcikkben Laurvik Andrassy mellett Nemes Marcellt, Batthyány gróft és báró Hatvany Lajost emelte ki, hozzátéve, hogy a nem sokkal korábban megrendezett Velencei Biennálé közel 30 darabból álló magyar anyagát is egyből tovább vitte a tengerentúlra, így olyan kollektiót hozott létre, amely átfogó képet nyújtott a magyar művészetről. Az összeválogatott anyagban

a klasszikusok – Munkácsy Mihály, Mednyánszky László, Paál László – mellett helyet kaptak a kortárs, valamint a progresszívabb irányt képviselő művészek, többek közt Berény Róbert és Tihanyi Lajos képei is. A katalógus szerint Mednyánszky három festménnyel szerepelt a kiállításán. A nagy tömegeket vonzó kiállítás sikerét beárnyékolta, hogy az Európában tomboló háborúra hivatkozva az amerikai szervezők nem küldték vissza a kölcsönzött anyag nagy részét. Évekig tartó, hosszas jogi procedúra után csupán a képek töredéke került haza tulajdonosaihoz. Az *Alkonyat* azon kevés képek közé tartozott, amelyet végül sikerült visszaszereznie tulajdonosának, dr. Fenyvessy Károlynénak. Gyűjteményét főként a klasszikus magyar festőkből válogatta össze, egyik nagy kedvence Lotz Károly volt – mi sem bizonyítja ezt jobban, minthogy az 1916-ban megrendezett Lotz emlékkiállításra összesen 13 képet kölcsönzött.⁷ A Panama-Pacific kiállításra a kor legkifinomultabb ízlésű műgyűjtői küldték el a kollektíójuk egy-egy fontos darabját, olyan műveket, amelyek véleményük szerint méltóképpen reprezentálták Magyarországot ezen az egész világot megmozgató, grandiózus kiállításán. Ebben az illusztris közegben volt látható a most aukcióra kerülő *Alkonyat* is.

KELEN ANNA

JEGYZETEK

1 Közlemények és ismertetések a San franciscói világhiállításról. Közgazdasági Szemle, 1912. XXXVI. 48. 549.
2 Az Est, 1914. február (5. évfolyam, 28-51. szám) 1914-02-11 / 36. szám

3 "We have not only rebuilt the city we have even built a second city, a city of jewel" - hangzik el egy korabeli filmhíradóban, amely videó a PPIE 100. évfordulójának köszönhetően került publikálásra.

4 Barki Gergely: A Debut of Hungarian Art in America. In: Jewel City. Art from San Francisco's Panama-Pacific International Exposition. Ed.: James A. Ganz, Fine Arts Museum of San Francisco, University of California Press, San Francisco, 2015. 325–335. oldal

5 Az Est, 1915. augusztus (6. évfolyam, 214-244. szám)

6 More famed treasures for fine arts exhibit. San Francisco Examiner, 1915. március 18.

7 Lotz Károly emlékkiállítása. Ernst Múzeum, Budapest, 1915

2. Légi felvétel San Franciscóról
(a színes kiemelés a kiállítás területéhez tartozik), 1915

3. Éjszakai látkép a kiálltásról, 1915

4. Hömpölgő tömeg a kiállítás megnyitóján,
1915. február 20.

INTERNATIONAL SECTION		
MAGYAR-MANNHEIMER, GUSTAV Hungary	POI, BERTALAN Hungary	426. Democratic Campaign
378. Notarum.	421. Democratic Campaign	422. By Email
380. Approaching Storm.	PRIESTERS, ANGLD England	423. Heart Ours
381. Autumn Landscapes	FRINNY, HAKE SAYIER France	424. The Author
382. After the Storm.	HARA, KIKUO Hungary	425. Snow in the Park
383. Young Education. Újgy. Vissza.	426. Winter Sea.	HEBNEY, MIEG Hungary
MAJOSI, FERENC Hungary	427. Weaving. Design No. 739.	428. Weaving. Design No. 732.
384. Self Portrait.	429. Weaving. Design No. 731.	430. Weaving. Design No. 734.
MAKFFY, ADON Hungary	RESON, Y. JOUAKHREY, FAUSTO Spain	431. People's Reading
385. Man's Portrait.	RIFFENBERG, JOSEF Hungary	442. Child's Portrait
386. Industrial Landscape.	443. Portrait. Dr. Marshall Stone, Esq.	444. Female Study.
387. Wood Park.	445. Portrait. Dr. Marshall Stone, Esq.	446. Female Study.
388. Hill Lake.	447. Portrait. Dr. Marshall Stone, Esq.	448. Ladies in the Garden.
Left by Kataly Kerkovick, Esq.	449. Portrait. Dr. Marshall Stone, Esq.	449. Woman's Head in Profile.
MARK, LAJOS Hungary	450. Portrait. Dr. Marshall Stone, Esq.	451. Mother and Child
389. Preparing for a Walk.	452. The Workshop. Moonlight.	453. Winter Veil.
390. Before the Mirror.	454. Winter Veil.	455. Veil. Miss Ruth Ford.
391. Breakfast Table.	456. The Child. Bookworm.	456. The Child. Bookworm.
392. Lady with Parasol.	457. The Green Friend. Muttonchop.	457. The Green Friend. Muttonchop.
393. Portrait. Miss Nelson.	458. The Valley.	458. The Valley.
MDNYANSZKY, GABON Hungary	459. In the Clouds.	459. In the Clouds.
394. Winter. Hungarian Village.	460. The Ringedoborn.	460. The Ringedoborn.
395. Sunset.	461. The Blue Blanche. Muttonchop.	461. The Blue Blanche. Muttonchop.
396. Winter in the Capillaries.	462. The Arctic.	462. The Arctic.
Left by Count Gyula Andrássy.	463. Mrs. Penelope Wheeler.	463. Mrs. Penelope Wheeler.
MEYER, ELISEO Spain	464. Autumn Rain.	464. Autumn Rain.
397. Canals. Canals. Malheron.	465. Autumn Day.	465. Autumn Day.
398. Road in Tullahoma.	466. Chemical of Lymenough.	466. Chemical of Lymenough.
399. The Way Back.	467. View of Yosemite.	467. View of Yosemite.
MESZOLY, GEEA Hungary	468. Park of Kootztyra.	468. Park of Kootztyra.
400. Summer Landscapes.	469. Spasyi Bela.	469. Spasyi Bela.
Left by Baron Panna Panna.	470. Landscape.	470. Landscape.
MIFON, EGYVES Hungary	471. Landscape.	471. Landscape.
401. Dutch Girl.	472. Apple and Daphne.	472. Apple and Daphne.
Left by Marshall Stone, Esq.	473. Scenery. Snow.	473. Scenery. Snow.
MIHALY, RICHARD Hungary	474. Scenery. Snow.	474. Scenery. Snow.
402. Weaving. Design No. 739.	475. Scenery. Snow.	475. Scenery. Snow.
403. Weaving. Design No. 732.	476. Scenery. Snow.	476. Scenery. Snow.
404. Weaving. Design No. 731.	477. Scenery. Snow.	477. Scenery. Snow.
405. Weaving. Design No. 734.	478. Scenery. Snow.	478. Scenery. Snow.
MUNKACSY, MIHALY Hungary	479. Scenery. Snow.	479. Scenery. Snow.
406. Landscape. Sunset.	480. Scenery. Snow.	480. Scenery. Snow.
Left by Count Gyula Andrássy.	481. Scenery. Snow.	481. Scenery. Snow.
407. Landscape. In the Woods.	482. Scenery. Snow.	482. Scenery. Snow.
FADLER, R. Hungary	483. Scenery. Snow.	483. Scenery. Snow.
408. Suspension Bridge. Budapest.	484. Scenery. Snow.	484. Scenery. Snow.
409. Design No. 241.	485. Scenery. Snow.	485. Scenery. Snow.
410. Design No. 242.	486. Scenery. Snow.	486. Scenery. Snow.
411. Design No. 428.	487. Scenery. Snow.	487. Scenery. Snow.
SZABY, BARDON Hungary	488. Scenery. Snow.	488. Scenery. Snow.
412. Bath of the Falmot.	489. Scenery. Snow.	489. Scenery. Snow.
413. Disappearing Horizon.	490. Scenery. Snow.	490. Scenery. Snow.
414. Life of Orie.	491. Scenery. Snow.	491. Scenery. Snow.
415. Weaving. Design No. 43.	492. Scenery. Snow.	492. Scenery. Snow.
416. Weaving. Design No. 323.	493. Scenery. Snow.	493. Scenery. Snow.
417. Weaving. Design No. 229.	494. Scenery. Snow.	494. Scenery. Snow.
418. Weaving. Design No. 341.	495. Scenery. Snow.	495. Scenery. Snow.
OLGYAY, FERENC Hungary	496. Scenery. Snow.	496. Scenery. Snow.
419. Summer Landscapes.	497. Scenery. Snow.	497. Scenery. Snow.
420. Silver Moonlight.	498. Scenery. Snow.	498. Scenery. Snow.
ONTNER, FERENC Hungary	499. Scenery. Snow.	499. Scenery. Snow.
421. Weaving. Design No. 286.	500. Scenery. Snow.	500. Scenery. Snow.
PAL, LAZLO Hungary	501. Scenery. Snow.	501. Scenery. Snow.
422. Autumn Landscapes.	502. Scenery. Snow.	502. Scenery. Snow.
423. Storm Cloud.	503. Scenery. Snow.	503. Scenery. Snow.
Left by Count Gyula Andrássy.	504. Scenery. Snow.	504. Scenery. Snow.
PATERSON, JAMES England	505. Scenery. Snow.	505. Scenery. Snow.
424. The Old Garden.	506. Scenery. Snow.	506. Scenery. Snow.
PETVANE, JOZSEF Hungary	507. Scenery. Snow.	507. Scenery. Snow.
425. Park. York.	508. Scenery. Snow.	508. Scenery. Snow.
Left by Marshall Stone, Esq.	509. Scenery. Snow.	509. Scenery. Snow.
PICARIA, FRANCIS Hungary	510. Scenery. Snow.	510. Scenery. Snow.
426. Cort de mai qu'il s'agit.	511. Scenery. Snow.	511. Scenery. Snow.
427. Autumn.	512. Scenery. Snow.	512. Scenery. Snow.
PICARRO, PABLO Hungary	513. Scenery. Snow.	513. Scenery. Snow.
428. Portrait. Florence.	514. Scenery. Snow.	514. Scenery. Snow.
429. Les Arles.	515. Scenery. Snow.	515. Scenery. Snow.

5. A "Panama-Pacific" katalógusában
a 395. tétel Mednyánszky: Alkonyat c. festménye

6. A kiállítás egyik plakátja, 1915